

Het Binnenveld ligt aan de westzijde van de gemeente Wageningen, langs de grens met de provincie Utrecht, die wordt gevormd door de Grift. (de Grift is in de 15de eeuw gegraven voor de turfwinning. Voor een deel werd daarbij gebruik gemaakt van bestaande rivierloopjes). Het gebied wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van veen. Doordat het gebied erg nat was, is het tot ver in de vorige eeuw vrijwel alleen gebruikt als hooiland. De natte omstandigheden werden veroorzaakt door kwelwater, dat zowel vanaf de stuwwal van de Veluwe, als de Utrechtse Heuvelrug aan de oppervlakte komt. Hierdoor zijn in een brede strook tussen Veenendaal en Wageningen, aan weerszijden van de Grift unieke floristische situaties ontstaan, zogenaamde blauwgraslanden. Vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw is het Binnenveld steeds droger geworden door eisen die de landbouw stelde. In combinatie met het gebruik van meststoffen betekende dit dat de schrale graslanden verdwenen. Recente ontwikkelingen zijn er echter op gericht om de omstandigheden te verbeteren en wederom top-natuur in het gebied te creëren, vergelijkbaar met het noordelijk gelegen Natura 2000-gebied Het Binnenveld.

Het landschap bestaat voor het merendeel uit relatief kleine graslandpercelen met veel slootjes en greppels. Centraal door het gebied loopt de Veensteeg, een oude en smalle ontsluitingsweg.

Wulp (foto 123RF.com)

Voor veel weidevogelsoorten is het gebied uitstekend broedgebied. Kievit, grutto scholekster, wulp en tureluur broeden er in redelijke aantallen. Ook de kwartel en patrijs wordt er nog regelmatig gehoord, evenals overige soorten die zich in intensief gebruikte landbouwgebieden moeilijk staande weten te houden, zoals veldleeuwerik en graspieper. In het gebied zijn weidevogelbeschermers actief. De vogelstand wordt jaarlijks gemonitord. Net als bij de grutto, geldt voor de wulp dat, buiten enkele belangrijke kerngebieden, de dichtheden erg laag zijn en er te weinig jongen groot worden om een populatie in stand te houden.

Ook in de trektijd en winter zijn er veel vogelsoorten die gebruik maken van het gebied om te rusten en te foerageren. Grote groepen graspiepers, waterpiepers, regenwulpen, kleine zwanen en meeuwensoorten zijn er te zien. Opvallend is ook de aanwezigheid van soorten die gebonden zijn aan boerenerven. Steenuilen en ringmussen worden er op grote afstand van boerderijen waargenomen.

Nadat de populieren aan de Veensteeg enkele jaren geleden zijn gekapt, zijn er in het gebied nog maar weinig oudere laanbomen. De stegen waar deze nog wel aanwezig zijn, zoals de Slagsteeg zijn van belang als vliegroute voor vleermuizen. De waarneming van 20 rosse vleermuizen op de grens van het gebied duidt mogelijk op de aanwezigheid van een kraamkolonie in één van de oude laanbomen. De overige waargenomen soorten zijn voornamelijk gebouw bewonend en zullen afkomstig zijn van de bebouwde kom van Wageningen.

Tussen de graslandpercelen zijn veel kleine slootjes met ruigteranden en riet aanwezig. Dit biedt voldoende structuur voor de wezel, één van de kleine marterachtigen die in Nederland voorkomt. De hermelijn is er niet waargenomen, hoewel deze soort ook graag in de wat nattere habitats leeft. Van de overige waargenomen soorten in het gebied spant het ree de kroon als het gaat om het aantal waarnemingen. In de winter worden er groepen van rond de 10 dieren gezien. Ook de haas komt veelvuldig in het gebied voor. Vooral in de rammeltijd, wanneer er paartjes gevormd worden zijn ze goed te zien.

De meeste algemeen voorkomende amfibieënsoorten zijn in het gebied waargenomen. De meerkikker en poelkikker zijn soorten die in veengebieden en in het rivierengebied voorkomen. De meerkikker is niet gemeld in het NDFF, maar veelal blijft de soort ongedetermineerd omdat deze alleen na vangst op naam te brengen is. Poelkikkers worden in grote aantallen waargenomen in het gebied. Voor reptielen is er geen geschikt habitat aanwezig. De enige soort voor wie het habitat enige potentie heeft is de ringslang. Niet alle elementen van zijn leefgebied zijn aanwezig, de soort heeft ook hogere en drogere terreindelen nodig voor de overwintering en eileg.

De aanwezigheid van soorten geeft vaak een indicatie van de kwaliteit van de milieuomstandigheden. De weidebeekjuffer bijvoorbeeld wordt vooral gezien bij snelstromend water van redelijke kwaliteit. De waterkwaliteit is ook van belang voor vissensoorten. De grote modderkruiper is een vrij zeldzame soort, die alleen voorkomt in wateren met voldoende waterplanten. Deze soort is in het gebied (en de meeste omliggende gebieden) aangetroffen. Het betreft een belangrijk kerngebied voor de soort. In wateren waar de grote modderkruiper zich thuis voelt komen ook de zeelt en de bittervoorn voor.

Ook vaatplanten geven een goede indicatie van de milieuomstandigheden. Ondanks dat er veel verschillende soorten zijn waargenomen ontbreken de typische soorten die onder voedselarme en met kwelwater gevoede hooilanden voorkomen. De blauwe knoop is zo'n soort die ook in blauwgraslanden voorkomt. Deze soort is op enkele percelen waargenomen. Ook biezenknoppen, en enkele andere algemene soorten komen er voor, de echte toppers zoals Spaanse ruiter, klokjesgentiaan en orchideeën ontbreken nog.

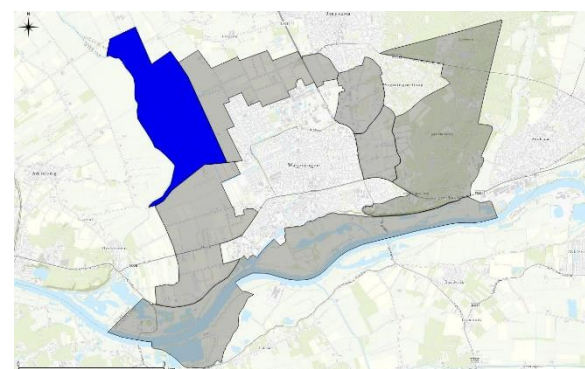
Ongewervelden zijn goed vertegenwoordigd in het gebied. De vochtige omstandigheden zijn gunstig voor libellen en juffers. De tangpansterjuffer is een niet erg algemene soort, die in het gebied waarschijnlijk profiteert van de dicht begroeide watergangen en voedselrijke omstandigheden. Ook een liefhebber van vochtige omstandigheden (de naam zegt het al) is de zomp sprinkhaan. In dit gebied is al sinds lang een geïsoleerde populatie aanwezig. Van de overige soortgroepen vallen de meldingen van enkele parasitaire schimmels op. Om deze soorten op naam te brengen vergt vaak microscopisch onderzoek. Een deel van de aangetroffen soorten zijn zeer zeldzaam in Nederland, zoals bijvoorbeeld kroonroest.

Gebiedskenmerken

Oppervlakte:	336 ha
Bodem:	Koopveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of (mesotroof) broekveen
Water:	Peil wordt bepaald door de landbouw
Type landschap	Veenweide landschap

Veensteeg (foto; Google)

Top 10 karakteristieke soorten (totaal aantal waargenomen soorten NDFF: (678)

Vogels (153 waargenomen soorten, Rode Lijst 27)	Vleermuizen (4 waargenomen soorten, Rode lijst 1)	Zoogdieren (11 waargenomen soorten, Rode Lijst 1)
<p>Blauwe Kiekendief, Boerenzwaluw, Bontbekplevier Boomvalk, Gele Kwikstaart, Goudplevier, Graspieper Grauwe Kiekendief, Grauwe Vliegenvanger, Grote Lijster, Grote mantelmeeuw, Grutto, Kempmaan Klapekster, Kneu, Koekoek, Kramsvogel, Paapje, Patrijs, Raaf, Ransuil, Ringmus, Roodkopklauwier, Slobeend, Smient, Spotvogel, Steenuil, Tapuit, Torenavalk, Tureluur, Veldleeuwerik, Velduil, Watersnip, Wintertaling, Wulp, Zomertaling, Zwarte Mees</p>	<p>Laatvlieger, Rosse vleermuis Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis</p>	<p>Wezel, Woelrat/Molmuis, Vos, Ree, Haas Gewone/Tweekleurige bosspitsmuis Egel, Bruine Rat</p>
Amfibieën (7 waargenomen soorten, Rode Lijst 0)	Reptielen (0 waargenomen soorten)	Vissen (13 waargenomen soorten, Rode Lijst 1)
<p>Bastaardkikker, Bruine kikker, Gewone pad groene kikker (soort onbepaald), Meerkikker, Poelkikker, Kleine watersalamander</p>	-	<p>Grote modderkruiper, Baars, Bittervoorn Blankvoorn, Brasem, Driedoornige stekelbaars Marmergrondel, Rietvoorn, Riviergrondel Snoek, Tiendoornige stekelbaars, Zeelt</p>
Ongewervelden (93 waargenomen soorten, Rode Lijst 2)	Vaatplanten (334 waargenomen soorten, Rode Lijst 4)	Overige (63 waargenomen soorten, Rode Lijst 0)
<p>Zeggedoorntje, Struiksprinkhaan, Zompsprinkhaan, Kroosvlindertje, Populierenpijlstaart, Azuurwaterjuffer Blauwe breedscheenjuffer, Smaragdlibel, Viervlek Weidebeekjuffer, Bruin Blauwtje, Gele Luzernevlinder Kleine Vuurvlinder, Icarusblauwtje, Tangpantserjuffer, Hoornaarvlinder,</p>	<p>Blauwe knoop, Kamgras, Kleine bevernel, Stomp fonteinkruid, Beemdlangbloem, Biezenknoppen, Egelboterbloem, Groene naalbaar Holpijp, Kale jonker, Moerasrolklaver, Poelruit Zwarte zegge</p>	<p>Zuring-rietroest (telia), Zwarte roest (ured.) Kroonroest (telia), Gesnaveld klauwtjesmos Verzonken schriftmos, Dun schaduwmos</p>

Stand van zake

- In vergelijking met de noordelijk gelegen natuurgebieden, zoals het Natura 2000-gebied “Binnenveld” en het onlangs gerealiseerd “Groene Grens” zijn er relatief weinig bijzondere plantensoorten en vlindersoorten gezien. Er liggen echter concrete inrichtingsplannen die het gebied in de toekomst tot een gevarieerd natuurgebied zullen transformeren.

Natuurkwaliteit

- De natuurkwaliteit in het gebied wordt bepaald door de openheid, de schaalgrootte (grote aaneengesloten gebieden met hetzelfde grondgebruik), de relatief kleinschalige verkaveling en de goede potenties in verband met de bodem en hydrologie. Voor weidevogels is het een belangrijk broedgebied en tal van trekvogels pleisteren er.

Hotspots

Waarnemingen van regenvulpen in de periode 2014-2019 (bron: NDFP)

Het gebied is vrij uniform, waardoor de meeste waargenomen soorten verspreid voorkomen, hoewel de omgeving van de Grift vochtiger en soortenrijker is en het kerngebied voor de zeldzamere weidevogels vormt.

Een hotspot voor de regenvulp is vrij duidelijk in het noordwestelijke deel van het gebied.

Regenvulpen broeden niet in Nederland en worden alleen tijdens de trekperiode in het voorjaar en najaar waargenomen. Ze trekken ook 's nachts over. Door hun kenmerkende roep is verwarring met de “gewone” wulp niet aan de orde.

In het binnenland zijn pleisterplaatsen veel zeldzamer dan in de kustprovincies. Kortom een soort waarvoor een bezoek aan het gebied zeker de moeite waard is. Het Binnenveld is daarvoor half maart tot begin mei de beste periode. Tijdens de najaarstrek zijn ze er niet waargenomen.

Ontwikkelmogelijkheden

- Voor het gebied ligt al een uitgewerkt inrichtings- en beheerplan klaar. Samengevat komt deze neer op het verbeteren van de hydrologische situatie en de verarming van de bovengrond. Hiertoe wordt de bovengrond deels afgegraven. Het is een veel omvattend plan met aandacht voor natuur recreatie en landbouw. Dit project “Binnenlandse Hooilanden” is een gezamenlijk initiatief van Mooi Wageningen, Staatbosbeheer en de agrariërs van het Binnenveld. De ontwikkelingen en voortgang van het project is te volgen op www.binnenveldsehooilanden.nl. De werkzaamheden zijn ondertussen al een eind gevorderd.

Uitgelicht: Ecologische begeleiding van inrichtingswerkzaamheden

Ongeveer de helft van het gebied zal in de komende jaren een transitie ondergaan, waarbij de natuurontwikkeling allerlei positieve effecten op de soortenrijkdom zal hebben. Het betekent ook dat gedurende periodes het gebied “op zijn kop komt te staan” en dat er veel grondwerk plaatsvindt.

Dit zal effecten kunnen hebben op bestaande waarden, denk aan broedgelegenheid voor vogels, verstoring van pleisterplaatsen, vergraven van holen (wezel !), tijdelijk verdwijnen van dekking, enzovoorts.

Het is daarom van belang om tijdens de uitvoeringsfase oog te hebben voor ongewenste neveneffecten. Zoals fasering in het ophogen en afgraven van de percelen, het dempen van sloten buiten de voortplantingsperiode en het verplaatsen van grote modderkruipers.

